SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)
Štev. (No.) 4

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
24. januarja 1985

Lepo je biti skupaj!

Večinoma še vsi obvladamo in govorimo slovenski jezik, gojimo slovenske navade, sodelujemo pri pevskem zboru, na tečajih; nekateri prebirajo slovenske knjige in liste, se zanimajo za slovensko problematiko. Ponosni smo, da smo neposredno ali posredno del naroda, ki ga je Bog ustvaril in je hotel, da govori svoj jezik, ima svojo več kot tisočletno zgodovino. Družijo nas slovenska govorica, krščanska načela, ljubezen in spoštovanje do rodne zemlje naših staršev, dedov, pradedov, do Slovenije.

Vendar pa na različne načine doživljamo naš stik s slovenstvom. Tiste, ki so preživeli polovico svojega življenja v Sloveniji, drugače gledajo na stvari kot tisti, ki so bili rojeni v dobi vojne ali v taboriščih. Predvsem drugačno pa je spet gledanje tistih, ki smo se rodili v različnih krajih po svetu, kaj šele za vas, mladina, in za otroke in otroke naših otrok! V tem vidimo in priznavamo razlike, ki so realne, konkretne, in katerim se ne moremo izogniti. Razlike so v okoliščinah, v katerih smo se rodili in v katerih živimo; pa tudi v značaju vsakega izmed nas.

Resnica je, da je v nas neka dvojnost. Imamo dolžnosti do Argentine in do Slovenije. Doživljanje te dvojnosti je zelo osebna stvar. Sprejetje te realnosti pa je prava umetnost. Težka je, a ne smemo se ji izmikati. Ne smemo skrivati glave kot noj, temveč pogledati resnici v oči, jo spoznati, da jo potem lažje sprejmemo.

Življenjsko avanturo mora sicer vsak sam izpeljati z zagonom, vnemo in bistrostjo. A nismo sami! Poleg sebe imamo bližnjega, ki je v podobnih okoliščinah kot mi. Zakaj bi si ne stali drug drugemu ob strani in si ne pomagali, da bo na nek način naše življenje postalo tudi mala skupna avantura? Da bomo vedeli in čutili, da živimo in čemu živimo! In bomo na ta način vedno mladi v srcu! Kajti mlad človek išče resnico in ima ideale!

Na razpolago imamo osnovni in srednješolski tečaj, kjer bi ne smel manjkati noben fant ali dekle! Imamo knjige, revije, liste. Imamo pa seveda svoje starše in sorodnike, ki nam lahko povejo mnogo o Sloveniji, o slovenskih navadah, o slovenski vernosti, o političnih dogodkih iz preteklosti in sedanjosti, o svojih osebnih doživetjih...

Brez dvoma je važno, da se večkrat vprašamo, kakšne cilje ima naša skupnost ali še konkretneje, ta ali ona organizacija, v kateri sodelujemo. Ali se vsega tega zavedamo? Ali se za te organizacije ne menimo, o njih ne govorimo? Jih poznamo in se morda z njimi ne strinjamo? Razgovarjajmo se o njih! Vprašujmo se, kaj hočemo kot slovenska skupina v Mendozi! Skupno — stari in mladi — moramo začrtavati pota in cilje skupnega dela z medsebojnim razumevanjem in spoštovanjem vsakega do vseh.

Imejmo „ušesa odprta“ in pa seveda srce, da se bomo znali med seboj poslušati, se razumevati in tako še nadalje delati za skupni blagor.

Naj ne bo zavisti, ošabnosti, prevelike radovednosti, sebičnosti v nas, temveč velikodušna požrtvovalnost, ponižnost, razumevanje, srčnost in pravilna samozavest; in kadar je treba, tudi odpuščajoča ljubezen. Kajti kdor kaj dela, se lahko tudi kdaj zmoti. Pridejo težave, učimo se iz njih. Ne spotikajmo se ob malenkostih! Poglejmo najprej sami nase, preden kritiziramo drugega! In znajmo si odpuščati!

Vsakdo mora razviti svojo osebnost, da bo sam zadovoljen in tudi drugim kaj dal od sebe. Vsak naj sodeluje po svojih zmožnostih kot odgovoren del družbe, da se boste vsi dobro počutili v njej!

Ne ustavljajte se pred zaprekami in pred težavami! Bodíte pogumni! Seveda pa imejte jasne cilje; vedeti morate, zakaj in čemu se zbirate in kaj hočete. Vedno iščite resnico, bodite iznajdljivi, istočasno pa v spoštljivem stiku s starejšimi! Gojíte slovensko kulturo in jo posredujte tudi drugim!

Z božjo pomočjo in velikim mladostnim ognjem boste lahko dosegli veliko prijateljstva ob skupnem delu, žrtvah, zabavi, športu, kulturnih prireditvah in poglabljanju vaših važnih problemov.

prof. Marija Fink - Grintalova

Pravice človeka v Jugoslaviji

KAJ JE IGFM

IGFM je mednarodna družba za pravice človeka, ki je bila ustanovljena v letu 1972. Ima 2.500 članov in okrog 40.000 pripadnikov in somišljenikov. Svoje oddelke ima v Nemčiji, Švici, Avstriji, Angliji, Franciji in Avstraliji. Je humanitarna organizacija, ki se povsod bori za pravice zatiranih in preganjanih.

NEPOPOLNE LISTINE

Mednarodna ustanova za pravice človeka tudi poroča, da je v Jugoslaviji veliko političnih ujetnikov. Javnost pa ne pozna pravega števila oseb, ki so zaprte zaradi “državi sovražne, kontrarevolucionarne, nacionalistične ali separatistične dejavnosti.” IGFM je sicer izdala seznam, ki pa ni popoln, ker oblasti enostavno zamolčijo imena pripornikov. Po tem spisu naj bi bilo političnih jetnikov okrog 460, med njimi je tudi nekaj žena. Čeprav pa so le-te zaprte iz političnih vzrokov, so mnoge nameščene v navadnih ženskih kaznilnicah. Med jetniki je veliko mladoletnikov, katere so oblasti zaprli spomladi leta 1981 zaradi nemirov na Kosovem. Imena teh pa sploh niso nikjer objavili.

DOKUMENT

Na predvečer zimske olimpiade, ki se je vršila leta 1984 v Sarajevu, je IGFM izdala Dokument o pravicah človeka v Jugoslaviji. Ta dokument je vseboval poziv na takratnega predsednika Jugoslavije, Špiljaka, da naj amnistira vse ujetnike, ki so priprti zaradi političnih ali verskih vzrokov.

Poziv ni imel uspeha. Kot je znano urednikom dokumenta, niso Jugoslovani izpustili niti enega pripornika. Ravno obratno, sodišče je obsodilo vse osebe, katerim je lahko očitalo državi sovražno in kontrarevolucionarno dejavnost. Obsodijo pa tudi vsakega, ki si upa kritizirati gospodarsko-politične razmere v Jugoslaviji.

Jugoslovanske ječe se polnijo z novimi žrtvami političnega zatiranja. V tem oziru se Jugoslavija prav nič ne loči od komunističnih držav Vzhodne Evrope. Vsi znaki kažejo, da hoče jugoslovanska vlada svoje nasprotnike fizično in psihično uničiti.

Proti koncu oktobra 1984 je IGFM izdala drugo izdajo tega dokumenta, v katerem poziva vse svobodnomisleče narode, da naj se zavzamejo za jugoslovanske politične jetnike in naj zahtevajo od jugoslovanskih oblasti, naj spoštujejo pravice človeka.

Priredila P. D.

Narodni odbor za Slovenijo

Predaja predsedstva

Podpisana sva po smrti predsednika Narodnega odbora za Slovenijo g. Miloša Stareta začasno predstavljala vodstvo NOS. Po izvolitvi kandidata G. RUDOLFA SMERSUJA po SLS (Slovenski ljudski stranki) in po odobritvi te kandidature po SDS (Slovenski demokratski stranki), kot to določa statut NOS, predajava sedaj vodstvo novemu predsedniku g. Rudolfu Smersuju.

Najine čestitke in najboljše želje gredo novemu predsedniku. Nadaljuje naj delo svojih prednikov do končnega cilja: res svobodne in suverene republike vseh Slovencev.

DR. LUDVIK PUŠ
tajnik NOS, podpredsednik SLS - SKD

DR. PETER URBANC
tajnik NOS, tajnik SDS

New York, Toronto, 1. januarja 1985

Obvestilo

Z dopisom z dne 29. decembra 1984 je načelstvo Slovenske ljudske stranke sporočilo Narodnemu odboru za Slovenijo, da je na izpraznjeno mesto v tem odboru, ki ji pripada po ustanovnem dogovoru iz leta 1944, izbralo G. PETRA MARKEŠA iz Toronta, za podnačelnika SLS za Kanado. Narodni odbor za Slovenijo je vzel to imenovanje na znanje. S tem imenovanjem šteje sedaj NO trinajst članov in je polnoštevilno zaseden.

Buenos Aires, 6. januarja 1985

RUDOLF SMERSU, l. r.
predsednik Narodnega odbora za Slovenijo

Tretja Dedijerjeva knjiga

Po 40 letih Titove Jugoslavije je rezultat tako šibak, da tudi zanimanje za biografijo Tita zelo upada. Tretja Dedijerjeva knjiga o Titu je zato toliko manj zanimiva ker vse tako kaže, da je Tito bil več kot uspešen za zanimivo faraonsko življenje, toda ljudstvu je zapustil več kot žalostno zapuščino.

Knjiga povzdiguje Tita mogoče še bolj kot prva dva dela. Pisec tudi bolj kot preje poudarja lastno vlogo, saj se je povzpel celo do ministra trgovine. V oči pade, da Dedijer nikdar in nikoli ni opisal svoje vloge kot politični komisar partizanske divizije. Velik pomen in mnogo prostora je namenjenih podrobnemu opisu upora proti Sovjetski zvezi. Nedvomno pomembno politično dejanje svetovnega pomena, ki je za vsaj nekaj časa obljubljalo tudi ljudstvu neki bolj znosen socializem. Od vsega tega ni bilo veliko in upor raznih komunističnih držav proti sovjetski hegemoniji je sedaj že vsesplošen.

Dedijer v tej tretji knjigi na veliko skuša obračunati z Milovanom Djilasom, svojim prijateljem, kar je bila verjetno cena za tiskanje knjige. V knjigi je bore malo novega; poznane so tudi že zadeve z Golega otoka, o katerih se razpiše na 10 straneh (šlo je za 3 tisoč mrtvih). Glede pobite hrvaške, srbske in slovenske vojske v letu 1945 pa Dedijer, predsednik Russellovega sodišča, spravi skupaj samo nekaj stavkov opravičila. Z eno besedo knjiga je bore malo zgodovinska, pač pa bogata s propagando.

Nekaj opomb in povzetkov:

Stran 99: Stevo Krajačić, najbližji Titu in danes odločujoč politik, je bil l. 1936 angažiran za sovjetsko špijonažo po Beriji. Kot tak je bil neke vrste tekmec Slovencu J. Kopiniču, ki je vodil uspešno radio zvezo z Moskvo iz Zagreba pred vojno in vse do l. 1944. Krajačić, ki je med drugim velik zaupnik Jovanke še danes, je takoj po uspešni revoluciji ukazal v Kumrovcu v Titovi rojstni hiši dozidati eno nadstropje. Motivacija je bila: „Kak Tito se ne more roditi v tako nizki hiši“!

Stran 105: E. Kocbek je smatral B. Kidriča za največjega pluralista v krogu slovenske NOB!

Stran 116: Džavid Nimani, predsednik srbske skupščine, poroča, kako so ob neki priliki glasovali delegati: ‚Kdo je za podani predlog?“ Vsi (dvig rok). „Kdo je proti predlogu?“ Nihče. „Kdo se vzdrži glasovanja?“ Vsi (dvig rok).

Stran 128: Pepca Kardeljeva v pogovoru pravi, da je Djilas velika ničla (niko i ništa!), dočim Kardelj sam pa pravi istotam, da je bil M. Djilas povsem Stalinov človek in da se čudi, da ni potegnil s kominterno. Tudi pravi Kardelj, da Djilas stalno menja mnenje.

Stran 129: E. Kardelj: „vsi moji arhivi ki sem jih predal vladi, so zginili verjetno na UDBO.“ — Dedijer na drugem mestu sam pravi, da je ogromno arhivov uničenih ali ukradenih, Zase omenja, da ko mu je Tito dal na vpogled osebne dokumente v posebni sobi, je nekaj dokumentov sam zmaknil! Ko ga je Tito za to prijel, mu jih je vrnil v kopijah!

Stran 131: E. Kardelj je kritiziral Djilasovo masovno streljanje v Črni gori. Padali so kulaki in drugi potencialni nasprotniki, ker bi jih ti v drugi fazi revolucije izdali!?

Stran 131: Dedijer ponavlja Kardelju, da pri dogovorih z Nemci l. 1943 ni šlo samo za izmenjavo ujetnikov, ampak za premirje!

Stran 133: Kot v Črni gori smo tudi v Sloveniji (po Kardelju) sadistično mučili. **Pirjevec je pekel ljudi na žerjavici!** Ta pogovor s Kardeljem se je vršil dne 11. oktobra 1978!

Stran 136: Boris Kidrič je leta 1943 najraje pel pesem „Slovenija svobodna, sovjetska bodeš ti“.

Stran 138: Tito proslavlja novo leto 1946 v Starem Dvoru. Večina tovarišic je nosilo ob tej priliki revolverje in bombe okoli pasu.

Stran 139: 6. januarja 1945, verski pravoslavni praznik badnji dan, in 27. januar, velika proslava Svete Save. Tito je bil prisoten. Dubrovniku je Tito poslal čestitke za praznik Svetega Vlaha, patrona mesta. Pove pa tudi naš „zgodovinar“, da so v Dubrovniku ob vhodu v mesto partizani potolkli 14 duhovnikov: 4, ker so se bavili s politiko, dočim 10 drugih, ker so imeli velik vpliv na mladino. V tem prvem času je tudi bila debata med partijci, ali naj potolčejo nekega dalmatinskega škofa, češ to bi prepričalo ljudi, da se duhovščine ni treba bati.

— — —

Za Dedijera se je letos govorilo, da se je preselil v Firenze, ker mu slovenska Notranja uprava ni mogla jamčiti mirnega in nemotenega življenja. Še pred kratkim smo celo brali, da bo spravil pred Russelove sodišče za človeške pravice slučaj 6 jugoslovanskih disidentov iz Beograda. Kot se sedaj vidi, je vse to sedaj mimo, in da si je Dedijer s to tretjo knjigo zopet pridobil pravico domicila v SFRJ.

dr. Peter Urbanc

Med nas je usekalo...

Ob 40-letnici našega begunstva

Prvi napad ajdovskih domborancev je veljal Colu. *Napad na Col je bil težak, ker je Col na hribu. Zato je bilo potrebno napad dobro pripraviti. To se je zgodilo 16. januarja 1945. Ob dveh ponoči smo jo mahnili na* Vrhpolje. *Na hribu nad Vrhpoljem sem postavil dva težka minometa in dve strojnici. Partizani so nas zapazili, ker se je že danilo in začeli z vso silo streljati na nas. To sem jaz hotel izzvati, da bi lahko izpeljal načrt. To pot nisem želel, da bi partizani takoj zapustili Col, ker bi moj načrt splaval po vodi. Fingirali smo obrambo in streljali tjavendan, dokler nista nadporočnik* Langus *na desnem krilu in nadporočnik* Janežič *na levem krilu prišla na določen položaj v gozdu.*

Ob 2h popoldan se je začela prava borba. Dva tanka sta bruhala topovski in strojnični ogenj na Col, Langusovi so tudi z desnega krila divje pritisnili, ravnotako pa tud moji minometi in strojnice pod poveljstvom poročnika Velikonje.

S Cola je prenehalo streljanje in partizani so se v gosjem redu začeli umikati proti Otlici. *Toda o—joj! Ko so si najmanj mislili, je iz levega krila planila Janežičeva četa (t. j. bivša moja četa), se v jurišu zakadila med partizane in jih v nekaj minutah pokončala.* Zasedli smo Col in postavili tam postojanko.

Z zasedbo te postojanke je bil partizanom onemogočen prehod iz Trnovskega gozda na Kras. V tej borbi, ki se je vršila pod mojim poveljstvom, je bil ranjen en naš vojak, padel pa ni nihče. Partizanov je padlo 17.

Emil Savelli,
„Z domobranci po Primorskem in Notranjskem“
— Tabor 1965; št. 5/6; str. 110.

Ali bo izšel Kocbekov zbornik?

Kot smo že pisali, je bil Kocbekov zbornik lani natiskan, a ni smel iziti, ker je vanj napisala Spomenka Hribar az republiko Slovenijo nezaslišano misel, da je treba vsem padlim, tudi domobrancem, postaviti sredi Ljubljane spomenik, na katerem naj bi pisali: Padli za domovino!

Sedaj pa je glavni direktor založbe Obzorja, ki je izdala ta zbornik, izjavil, da se intenzivno dogovarja z avtorico Spomenko Hribar in da bo zadeva v prid obeh strani verjetno kmalo ugodno rešena in bo zbornik izšel.

Seveda pa ne pove, kaj to pomeni „v prid obeh strani“. Da Hribarjeva svoj članek umakne? Da črta tisto o obelisku in narodni spravi? Bomo videli! Nekaj podobnega se je že dogodilo z Balantičem!

Zanimiva izjava

„Naša revolucija nima kaj skrivati pred tehtno znanstveno obravnavo ter pravo objektivno zgodovinsko obdelavo.“

To je izjavil v imenu zveznega sekretariata za notranje zadeve in varnostnih organov (beri: OZNA, n. op.) na svečanem zborovanju v Skopju ob 40 letnici ustanovitve UDBE.

Zelo lepo. A kako to, da v Ljubljanski univerzitetni knjižnici nimajo skoro nobene knjige, ki so izšle v tujini, o obdobju med vojsko ne o pokolu po njej? Kako to, da mora sam najbolj zavzet zgodovinar Biber prositi avno po časopisju, naj mu vendar dovolijo odpreti arhive, če jih je kaj? Gotovo, besede so poceni, najbolj pa besede OZNE.

UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

† Dr. Rajko Ložar

V našem listu smo naznanili smrt univerzitetnega profesorja dr. Rajka Ložarja in v osmrtnici omenili, da je umrl najvidnejši in najpomembnejši slovenski kulturni delavec v emigraciji. Pred pol leta, 28. avgusta, je dopolnil svojo 80. letnico ter smo takrat podrobneje označili njegovo življenjsko pot, njegovo delo in dali tudi prikaz ter pomembnost njegovega velikega kulturnega dela, tako že doma v tujini kot v izseljenstvu.

Njegovo delo je začelo takoj po prvi svetovni vojni, ko je leta 1922. maturiral v Ljubljani na klasični gimnaziji in začel študirati na ljubljanski in pozneje na dunajski univerzi. Pisal je umetnost zgodovino, vpisal se na čisto filozofijo, umetnostno zgodovino in arheologijo, ter v vseh teh panogah pisal razprave iz svoje velike globoke in univerzalne erudicije. Začel je v prav tedaj ustanovljenem Križu na gori s pozornost vzbujajočim člankom kot kulturni zgodovinar s kritiko moderne Spenglerjeve knjige Propad zapada, v kateri je pokazal za mladega akademika izredno znanje in oster kritični pogled.

Pozneje se je ukvarjal z literarno kritiko in napisal odlične članke o Vodnikovi poeziji in drugih sodobnih literarnih pojavih, kar je vodilo v sestavo Antologije moderne slovenske lirike, ki pomeni zopet novo gledanje na slovensko poezijo. Tej antologiji, ki je dolga leta veljala za reprezentačno je napisal uvod z najnovejšimi prijemi tedanjih teorij o pesniškem ustvarjanju. Kot umetnostni zgodovinar in kritik je bil nekaj let vodilni referent za to panogo v Slovencu, nakar je prevzel leta 1930 tudi souredništvo znane in priznane slovenske znanstvene in leposlovne revije Dom in Svet. Kot tak je postal član mladega Pen kluba in po prvi krizi v Dom in Svetu tudi urednik nove revije Krog.

Vedno je našel čas, da je tudi likovnim ustvarjalcem posvečal svojo pozornost in jim urejal monografično obdelavo njihovih del, tako kiparju Francetu Goršetu in slikarju Mihi Malešu. V takem ustvarjalnem delu na raznih kulturno umetnostnih poljih je končal svoje študije na univerzah z disertacijo iz antične, predsokratske filozofije in pripravljal habilitacijo iz arheologije.

Njegovo strokovno delo se je kmalu osredotočilo tudi na etnografijo: ustanovil je slovensko narodopisno revijo Narodopisje in ustanovil tudi Slovenski etnografski muzej, katerega prvi direktor je bil on sam. Delo v njem in zanj je organiziral po najnovejših modernih principih in sam je prispeval izčrpna poglavja o razvoju slovenske ljudske obrti in slovenskih narodnih noš itd. Poleg dela v muzeju je predaval tudi na filozofski fakulteti v Ljubljani arheologijo in vodil znanstvena izkopavanja na Ljubljanskem barju, v Vačah in drugod po vsej Sloveniji ter je organiziral pred vojno kongres balkanskih arheologov v Ljubljani. Ta kongres mu je prinesel vidno ime v mednarodnem znanstvenem svetu.

Leta 1945 je zapustil domovino. Na Koroškem se je pridružil profesorjem begunske gimnazije in je bil pred preselitvijo v Severno Ameriko zadnji direktor te gimnazije. Pa tudi bivanje v taboriščih na Koroškem je izrabil za etnografska raziskavanja slovenskih narodopisnih pomembnosti ter je tako pripravil s svojimi učenci pomembno gradivo o koroški slovenski hiši, ki predstavlja zadnje njegovo obširnejšo znanstveno delo, ki je še neizdano.

V emigraciji je zaman iskal primernega mesta na kakšni univerzi, kar je bila njegova velika bolečina vse življenje. Končno je dobil mesto direktorja mestnega muzeja v Manitowocu ki ga je vodil do upokojitve. Poleg poklicnega dela v muzeju je napisal več pomembnih člankov in razprav v emigracijskih listih in mednarodnih revijah. In z nastopom upokojitve pa je pokazal veliko življenjsko aktivnost v slovenskem kulturnem področju. Tako je vzbudila pozornost njegova razprava o jezikoslovnih problemih Koroške, kjer je nakazal nove metode v slovenskem jezikoslovju.

Veseli nas, da je za osemdesetletnico svojega življenja dobil polno priznanje o vrednosti njegovega dela tako v mednarodnem kot v našem emigrantskem kulturnem svetu. SKA, katere član je pokojni bil, mu je namenila ta jubilej proslaviti z izdajo njegove avtobiografije, ki je pa ni utegnil več končati, pač pa je poslal nekaj prvih poglavij, ki so že v tisku.

To naj bi bil naš nekrolog temu našemu velikemu izseljenskemu znanstveniku, ki ga domovina še vedno zamolčuje, pa mu bodo slej ko prej začeli odkrivati mlajši raziskovalci širino njegove erudicije in globino njegove vedno napredne in pionirske misli.

td

PAPEŽ Janez Pavel II. se bo 26. t. m .podal na novo potovanje. Je to prvo potovanje v letošnjem letu, in petindvajseto, odkar je bil imenovan za Petrovega naslednika. Izbira cilja tega romanja je pravi simbol za skrb Cerkve: latinska Amerika, kjer živi največje število katoličanov, in ki preživlja težke čase. Papež bo obiskal Venezuelo, Ekvador, Perú in še Trinidad Tobago. So to različne države, vsaka s svojimi problemi a z enim skupnim imenovalcem: katoliško tradicijo, v kateri hočejo ti narodi živeti.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Po daljšem času, ko so nam domala vse važnejše novice govorile o stavkah, zunanjem dolgu, političnih zapletih strank in čudnih ugrabitvah ter rastočem nasilju, se je znova predmet zunanje politike vrnil na prve strani časopisov in na glavno mesto radijskih in TV poročil. Argentinska javnost znova obrača oči preko meja in za nekaj bežnih dni odpira svoj razum latinskoameriškim in svetovnim problemom. Vse to v znamenju ustavne spremembe v Braziliji in skrbi za svetovno razorožitev.

ČE ALFONSIN NA RAJŽO GRE...

Prilika za ta pogled po svetu je bilo dvanajstdnevno predsednikovo potovanje. Povod potovanju je bil sestanek v Indiji, na katerem so predsedniki šestih držav „tretjega sveta“ zahtevali od atomskih velesil, naj podpišejo kompromis, ki bi preprečil atomsko katastrofo.

Nekoliko zgodovine. Prvi stiki v tem smislu so bili izvedeni že maja preteklega leta. Tedaj je padla ideja kot zrno v svežo zemljo in sedaj se bodo sestali v Indiji, da nekoliko zalijejo malo drevesce. Sodelujejo v tej protiatomski avanturi poleg Indije in Argentine še Mehika, Švedska, Grčija in Tanzanija. Prvi del sestanka bo v New Delhi, drugi del pa v v Atenah. Predsedniki omenjenih šestih držav skušajo doseči od atomskih velesil podpis pogodbe, v kateri se obvežejo, da nobena izmed njih ne bo prva uporabila atomskega orožja. Kakšen bo uspeh naporov teh šestih držav je neznano, a poizkus je vreden.

Gotovo pa Alfonsina ne žene po svetu le atomska skrb. Večkrat smo že omenili globoke težnje argentinske diplomacije, da bi državi priborila vidno in veljavno mesto v mednarodnem svetu. Zanimivo je delovanje države zadnja leta v sklopu zveze neuvrščenih držav. Zadnje zborovanje te povezave je bilo v Indiji, in malo zaradi tega, malo pa zaradi osebnega prestiža in tradicije (Nehru je bil eden ustanoviteljev gibanja) je bila imenovana za preosednico sedaj že pokojna Indira Ghandi. Obenem je treba razložiti, da predsedništvo pravzaprav ne izvaja oseba, marveč država. Se Argentina sedaj poteguje za vodstvo neuvrščenih?

Ker se je zadnje čase o tem mnogo pisalo, so vladni krogi odločno zanikali, da bi Alfonsin imel v mislih kaj takega. Vendar, če bi se prilika ponudila, bi jo odklonili? Dejstvo je, da je bil Alfonsín v Indiji deležen od vseh predsednikov obiskovalcev največ pozornosti, bil najbolj počaščen, in da tudi Argentina kot država uživa na mnogih krajih lep ugled. Laže je biti prerok na tujem...

OS, KI NAJ SUČE SVET

Druga važna mednarodna točka je gradnja novih povezav v latinski Ameriki. Po izvolitvi novega, sedaj civilnega, predsednika v Braziliji, so zavladali demokratični sistemi v treh največjih in najbolj razvitih latinskoameriških državah: Argentini, Brazilu in Mehiki (?). Ni dvoma, da te države predstavljajo, gospodarsko in politično, višek subkontinentalne politike. Na krajevnem področju imajo pomen majhnih „velesil“ zlasti Brazilija, nato Mehika in tudi Argentina. Povezati vso to silo, zgraditi os treh držav, bi pomenilo postaviti temelj bodoče latinskoameriške enotnosti.

Predsedniška potovanja so v modi. In novoizvoljeni brazilski predsednik Tancredo Neves bo potoval še pred nastopom. Portugalska in Italija, Lizbona, Rim in zlasti Vatikan bodo njegovi cilji. A takoj nato so predvideni sestanki z mehiškim predsednikom in nato z dr. Alfonsinom. Miguel De la Madrid in dr. Alfonsín pa sta se itak že sestala v Indiji. Načrt latinskoameriške osi, ki naj bi povezala Buenos Aires, amazonsko Brazilijo in Mehiko ni nova. Večkrat so bili že izvedeni tozadevni poizkusi, pa se je postop vedo razblinil v nič, kakor jutranja megla, ko posije nanjo sonce krute realnosti. Smemo sedaj pričakovati boljših uspehov? Upajmo, da. Vsaka in šola nekaj stane, in po tolikih udarcih in prestalih težavah je upat,i, da so tudi latinskoameriške države prišle do spoznanja, da ni moči brez sloge.

Delo razvoja, v katerega se bodo te države nujno morale zagristi, ako nočejo ostati na robu zgodovine, pa mora imeti blagoslov in sodelovanje sedanjih tehnoloških velesil. S te strani pa prav šibkost treh latinskoameriških veljakov predstavlja njihovo moč - njih zunanji dolg. Te so tri najbolj zadolžene države latinske Amerike. Skupno njihov dolg predstavlja vsoto, ki se nevarno bliža dvesto tisočem miljonov dolarjev. Če bi te tri države združeno sklenile, da dolga ne plačajo, bi to pomenilo pravo katastrofo za ves svetovni denarni sistem,

DOMAČI ZAPLETI

Seveda pogled po svetu ne pomeni, da doma ni zanimivih predmetov za opazovanje. Dosti bi jih nabrali, vsak teden za dolge romane. A le kratko zapišemo seznam najbolj izstopajočih.

Poštna stavka se je uredila — za teden dni. Ta rok je postavila sindikalna organizacija, da pokaže dobro voljo in tako pospeši pogajanja glede zahtev po višjih plačah in spremembah v notranji ureditvi. Zadeva pošte je ena izmed tistih, ki je bolj malo vidna, a bi jo bilo treba, kot telefonsko družbo, železnico in sindikate, enkrat za vselej urediti. Človek bi se zjokal če pomisli, da je pred leti nastopila „močna vlada“, in je objubila, da bo vse to dokončno uredila.

Peronisti nadaljujejo s svojo polemiko. Sedaj debatirajo o tem, ali bo prihodnji kongres, ki so ga uporni sklicali za 2. februarja v Río Hondo, provinca Santiago del Estero, veljaven ali ne, legalen ali ilegalen. Štejejo delegate, ki so sklic podpisali iščejo legalnih odtenkov v podporo svojim trditvam, skušajo doseči spravo pa zopet preprečiti vsako pogajanje. V oceanu struj in strujčic, na katere je razbit peronizem, je neizpodbitno eno samo dejstvo: molk gospe Peronove v Madridu. Da, maščevane je sladko...

In končno: delavski minister je dejal, da bodo, postopoma, a še letos, uvedene paritetne komisije. To pa je ena starih in najvažnejših zahtev sindikalistov. Je to cena ki jo bo plačala vlada za sindikalno udeležbo pri koncertaciji? Morda. Vsekakor je cena majhna, ker sindikalna zahteva je bila umestna, in osebno smatramo, da lahko postane ena najuspešnejših varnostnih zaklopk za socialni mir. Vse ostalo, ako je prisiljeno, je nenaravno in nevarno. Upajmo torej na lep uspeh.

Tone Mizerit

MEDNARODNI TEDEN

REAGAN je nastopil svojo drugo dobo kot predsednik ZDA. Ni bilo blestečih slovesnosti ne ljudskih manifestacij, kajti vse to je bilo ukinjeno zaradi hudega mraza. Vendar mnogi upajo, da s tem še ni rečeno, da se bo nadaljevala „mrzla vojna“ med Vzhodom in Zahodom. Reagan sam pa je v tem drugem nastopnem govoru zatrdil, da on in njegova vlada skupno z narodom gradijo nove Združene države.

FRANCIJA ima v daljnem Tihem oceanu eno svojih zadnjih kolonij. Ime ji je Nova Kaledonija. Tam je zadnje čase prišlo do hudih izgredov, spopadov in umorov. Kako nastopiti v tem primeru je vzrok hudih polemik v Franciji. Svež je še spomin Vietnama, Alžira in drugih kolonij. Zaenkrat je pariška vlada povečala vojaški potencial v koloniji. Vendar Mitterrand obljublja, da ne bo ničesar sklenil proti volji prebivalstva. Baje pripravlja referendum.

Marjan Schiffrer (25)

Listanje po sobotnem Delu

Franc Blatnik iz Ljubljane se v poštnem predalu bralcev spet vrača (17. novembra 1984) k **tragediji zelene meje.** Da bomo njegovo pismo razumeli, moramo poseči kak mesec nazaj.

Nanizali bomo dvoje zgodb, dvoje človeških tragedij, od katerih se je ena končala srečno, druga pa ne.

Sredi mostu med Jugoslavijo in Avstrijo na mejnem prehodu Trate, se je ustavil avto Škoda s češko registracijo. Ženska za volanom je po obmejnih formalnostih poskušala odpeljati naprej, pa je bila tako nervozna, da ji ni uspelo. Nekaj usmiljenih rok je bilo potrebno, da se je avto le premaknil in odpeljal na avstrijsko stran, kjer so fotoreporterji vneto pritiskali na sprožilce. Tako je končala verjetno ena od najbolj razburljivih dogodivščin v življenju češkoslovaške državljanke Vatclave Navaro, učiteljice telovadbe iz Prage. Na avstrijski strani sta jo pričakala mož Ivan in šestletni sin Viktor in kot je kasneje zapisal avstrijski tisk, je bilo srečanje ganljivo.

Družina Navaro je namreč hotela ilegalno prestopiti jugoslovansko-avstrijsko mejo na Muri, vendar se je to posrečilo le očetu in sinu, medtem ko je Vatclavo Navaro voda zanesla nazaj na jugoslovansko stran. Ko so jo izvlekli na breg, je bila v šoku in povsem izčrpana. Več kot ilustrativno za nas pa značilno in pretresljivo hkrati, je bilo prvo izmučeno vprašanje Vatclave Navaro: „Me bodo obsodili na smrt?“ (Na Češkoslovaškem seveda, kamor bi jo po ustaljeni praksi jugoslovanske oblasti vrnile.) In tu se je zgodil čudež: jugoslovanske oblasti so jo (po posredovanju komisarja za begunce pri OZN) — zaradi humanitarnih razlogov — izročile avstrijskim oblastem.

Primer družine Penka je dosti bolj tragičen. V soboto, 15. septembra 1984, približno ob šestih zjutraj, se je v mrzlo Muro pri Gornji Radgoni spustilo pet članov češkoslovaške družine Penka: oče Vladimir, mati Vera in trije otroci: 15-letna Zdenka, triletna Verica in šestletna Jaroslava. Vladimir Penka si je na ramena privezal šestletno Jaroslavo, Zdenka najmanjšo Verico, mati pa je plavala sama, vendar je imela pri sebi vrečko z nekaterimi družinskimi predmeti in verjetno denarjem. Družina je namreč prišla s skupino češkoslovaških turistov na počitnice na Mali Lošinj (prehod državljanov Vzhodnega bloka v Jugoslavijo je precej enostaven in se dovoljenje zanj razmeroma lahko dobi), se pa že od začetka ločila od ostalih letoviščarjev in si hotela z obupnim dejanjem odpreti pot v svobodo. Kaj se je dogajalo potem, ko se je družina spustila v hladno, na tistem mestu le dober meter ali malo več globoko in približno 50 metrov široko Muro, tega natančno nihče ne ve. Znan je le tragičen konec: na drugo stran je priplavala samo 15-letna Zdenka s sestrico Verico, medtem ko je bilo za druge plavanje prenaporno in usodno.

Taki slučaji gredo zadnja leta v desetine, to je košček zelene meje (štajersko-avstrijske), ki naj bi odprl zasužnjeni raj iz vzhodnih držav svet od Cmureka do obeh Amerik, po Evropi in do Avstralije. — Korak v svobodo nima cene, zato je večkrat oškropljen s krvjo.

Po vsem tem se vrnimo k Francetu Blatniku. Takole piše: „Bral sem, da je nekaj čeških družin skušalo preplavati deročo Muro in s tem izbrati svobodo. Poročevalci nas seznanijo samo z uspešnim ali neuspešnim prebegom, zelo malo ali nič pa o odnosu naših mejnih organov do ljudi, ki jim domači režimi odrekajo svoboščine, kot je možnost potovanja v različne države (ne samo v socialistične) preko — pri njih — miniranih, včasih z morečimi parolami okrašenih meja. O naši meji govorijo kot o eni najbolj odprtih meja v Evropi. Kaže pa, da to velja samo za naše državljane in za zahodne turiste. Tragedije na Muri in nerazumljiv odnos naše zakonodaje do vzhodnoevropskih turistov, ki hočejo potovati v Italijo ali Avstrijo, to samo potrjujeta. Do sedaj so sredstva javnega obveščanja poročala o teh dogodkih, kot da je javnost seznanjena, da mora biti Jugoslavija solidarna z omejitvenimi ukrepi nekaterih vzhodnoevropskih držav. Zanima me, kdo krši duha helsinških dogovorov: ali Avstrija, ki daje tem ljudem status beguncev, ne glede na to, kako so prišli tja, ali mi, ki se na ljubo nekaterih držav oprijemamo nekih preživelih, verjetno še stalinističnih doktrin. Utopljena družina dajе Jugoslaviji čuden sloves tudi zategadelj, ker smo verjetno edina država z odprtimi mejami na svetu, ki sklepa dvomljive sporazume z vladami, ki hočejo svoje ljudi imeti zaprte doma.“

Slovenski tisk posveča zadnje čase veliko pozornosti zapletenim **vojaškim in političnim situacijam v Centralni Ameriki.** Avgust Pudgar skuša opisovati v svojem članku (17. novembra 1984) razmere zlasti v Nikaragvi in to vse, kar se sveti, pa naj bo zlato ali ne, kot portret tedna nam predstavlja znanega revolucionarja Daniela Ortega Saavedra. Zdi se pa, da je podatke pobiral in iskal v vseh mogočih jezikih, le španski izvirnik mu je najbrž neznan, sicer ne bi ob koncu zapisal, da so v Managvi zaskrbljeni, kaj bo, če pride do Reaganove vojaške intervencije. V usta sogovornika polaga stavek: „Mi se ne bojimo, kajti 'Revolución vivera'!“ (Pravilno: Revolución vivirá!)

Listanje bomo zaokrožili s **Časom strahov in provokacij.** Pod tem naslovom namreč Marko Anček skuša vbrizgati pomirjevalnega morfija v slovensko družbo in dati Zvezi komunistov pečat skrajne odprtosti in širokogrudnosti. Takole piše: „Različne igre poskušajo igrati tudi nekateri z novejšo zgodovino in s posameznimi dogodki iz nje. Seveda ni in ne more biti opravičila za poskuse črno-belega pozitivističnega, nekritičnega prikazovanja posameznih dogajanj. Nekateri si sploh ne žele, da bi se iskanja resnic temeljito lotila zgodovinska znanost, saj jim bolj ustrezajo velike javne parole in zlorabljanje posameznih dogodkov iz preteklosti za dnevne politikantske igre. Pri tem pa seveda zamolčijo, da nekatere dogodke iz novejše zgodovine (likvidacija domobrancev, dachauski procesi in še kaj) v vsej zapletenosti in tragičnosti raziskujejo in predstavljajo javnosti prav zato, ker je tako **hotela in odločila Zveza komunistov.** (podčrtalo ured.)

Razumljivo je, da ljudje, zlasti mladi, zastavljajo vedno nova vprašanja, da ni nihče brezbrižen do zgodovinskega spomina. Vprašanja zastavljajo tudi s pomočjo citatov iz emigrantskega pisanja. Dejstev in dokumentov o izdaji na Slovenskem v času osvobodilnega boja in v povojnem obdobju ni mogoče spregledati in spreminjati. Kljub temu pa nekateri kar naprej ugibajo, ali je vodstvo OF, zlasti partija, storilo **res vse, da bi preprečilo nastanek bele garde, tragičen spopad brata z bratom,** državljansko vojno. Tako tudi verski tednik Družina objokuje žrtve na strani izdaje, kot da bi se morali zaradi izdajalcev in zato, ker nimajo spomenika, sramovati tisti, ki so se borili za narod. Žrtve na izdajalski ali partizanski strani naj bi bile po takem pojmovanju enakovredne. Družina pravi, da moramo poravnati preteklost, če hočemo pravo razumevanje v sedanjosti in zagotovilo mirne prihodnosti. Ali je morda poravnanje preteklosti izničenje in zanikanje krivde nasploh in tudi krivde dela cerkvene hierarhije?

Ne glede na to, od kod prihajajo in s kom se spogledujejo takšne in podobne trditve in ideje, te ideje zanesljivo ne zmanjšujejo napetosti, ne utrjujejo samozavesti, ne združujejo in ne pomagajo pri iskanju pravih poti iz družbenih zagat.“

NOVICE IZ SLOVENIJE

REPUBLŠKI PRORAČUN ZA LETO 1985

Zbora združenega dela in občin sta sprejela osnutek zakona o slovenskem proračunu za letošnje leto. Brez prispevka k zveznemu proračunu znaša 26 milijard 277 milijonov dinarjev. V njem so vključeni tudi taki izdatki, ki niso ravno republiški in ob katere so se nekateri delegati obregnili.

Tako je Boris Macarol iz mariborskega Pobrežja vprašal, zakaj je v proračunu še vedno vključeno sofinanciranje olimpijskih iger v Sarajevu, ko je bilanca teh pokazala na pozitiven račun.

Ivan Kastrovec (Maribor-Tabor) pa je omenil, naj bi odložili plačilo anuitet za Kosovo in da bi morale delovne organizacije iz Kosova, ki so za to že sposobne, začeti vračati kredite.

LJUBLJANA — **Robote** nameščajo v železarni Ravne. V načrtu imajo zamenjati na leto en robot za pet do deset delovnih mest. Ta mesta so predvsem taka, za katera je težko dobiti domačega delavca (iz drugih republik bi jih že dobili, pa jim morajo priskrbeti stanovanja); prah, vročina in ropot nikogar ne privlačijo. Pri iskanju pravšnih robotov sodelujejo tudi strokovnjaki ljubljanske strojne fakultete.

LJUBLJANA — **Arhivarji** so izdali knjigo „Arhivski fondi in zbirke v arhivih in arhivskih oddelkih SFRJ-SR Slovenija", v katerih so popisani vsi dokumenti, ki jih premorejo.

LJUBLJANA — **Sodobni ples** je imel svoj praznik v začetku decembra v Cankarjevem domu. Nastopalo je enasjt skupin, dve od njih iz Zagreba in Beograda. Z njimi skušajo prispevati k širšemu zanimanju za moderne vrste baleta.

NOVA GORICA — **Masivno, rustikalno ali kolonialno pohištvo** se more dobro prodati v tujino. To so ugotovili pri Meblo, saj so lani iztržili okoli 17 milijonov dolarjev, večino s takim pohištvom. Meblo proda veliko v Evropo, pa tudi v manj razvite države (Libija, Liberija, Kuvajt, Arabski emirati).

LJUBLJANA — **Potrebe po hrani** so načrtovali pokriti vsaj 85% do konca leta 1986. A vse kaže, da cilja ne bo tako lahko doseči. Cene kmetijskih pridelkov zaostajajo za industrijskimi izdelki in kmetje ne morejo slediti s potrebnimi investicijami. Zato se zdaj odločajo, da bi nastavili nižje obresti za organizirano kmetijstvo.

LJUBLJANA — **Devet milijard** kilovatnih ur bo potrebovala v letošnjem letu Slovenija.

DRAVOGRAD — **Osemsto let** slavi letos Dravograd, saj se ga omenja kot trg v zgodovinskih listih od leta 1185 dalje, prej pa ga prvič omenjajo kot kraj že 1161.

LJUBLJANA — **Varnostni pasovi** v avtomobiljh so postali obvezni v Jugoslaviji pred osmimi leti; od 1. januarja naprej pa je postala obvezna uporaba teh pasov.

LJUBLJANA — **Nova letalska proga** Sarajevo-Ljubljana-München je bila odprta decembra meseca. Trikrat tedensko jo vzdržuje družba Inex-Adria Aviopromet z letali Dash 7, kupljena za prevoz med lanskimi zimskimi olimpiadami v Sarajevu.

LJUBLJANA — **5% inflacije** je bilo v Sloveniij lanskega novembra, v celotni Jugoslaviji pa 3,9%. V zadnjih dvanajstih mesecih je porast cen na drobno bil 56,8% v Sloveniji in 68,1% v Jugoslaviji.

MARIBOR — **7.503 motorje** so v prvih enajstih mesecih lanskega leta sestavili v Tovarni avtomobilov TAM, vozil pa montirali 7875. Vendar so za to obdobje kakih 14% pod tem, kar so načrtovali.

LJUBLJANA — **Porodniški dopust** bo tudi letos trajal 246 dni. Za naslednja leta se pa že dogovarjajo, da bi ga raztegnili na leto dni, vendar bi zadnje štiri mesece nadomestilo plače doseglo le 75% normalnih osebnih dohodkov.

RUŠE — **Ruška tovarna dušika** bo poslala na Japonsko pošiljko tisoč ton silicija, še prej so pa poslali enako količino ferosilicija za njihove železarne.

UMRLI SO od 6. do 13. decembra:

LJUBLJANA — Franc Mulej; Miha Vahen; Vera Legiša roj. Pirc, 81; Lojzka Franič roj. Gruber; Franc Žnidaršič; Fani Pezdirc roj. Nagrašek; Anton Bohinc; Mihaela Novak roj. Premrl; Rozalija Pregrad roj. Cugmas; Karel Jakše; Adolf Windschnurer, 78; Franc Jereb; prof. Milan Ziegler; Bogdan Cepuder; Oton Smole; Apolonija Mlakar roj. Kelber 93; Marija Repe roj. Škarica; Milka Tul roj. Teslič; Marinka Fatur vd. Andrejčič roj. Hočevar; Ivan Rednak; Ivan Zakrajšek; Milan Raca; Ciril Ratajc; Jože Klemenčič; Andjelka Gregorčič; Ladislav Černič, 85; Simon Hemler; Franica Malgaj, 90; Ciril Vašl, 76; Jože Kapelj; Rihard Markovič; Ana Cimerman roj. Dimnik; Milan Močan; Zorislava Žlebnik, 73; Marija Zagoršek roj. Sluga, 83 ;Frančiška Klemenc roj. Zalar; Vida Zalar; Marija Ukmar roj Kovič; Mirko Rosič; Jožef Kapelj; Meta Zaletelj; Peter Gogala; Marija Šnajder roj. Štolfa; s. Romana Frančiška Atelšek (Marijina sestra), 87; Stane Bitenc ml.; Kati Fakin; Emil Pirc; Miha Štebe, 63.

RAZNI KRAJI — Alojz Samec, Zg. Blato; Anton Korošec, 86 Mošnje; Anton Rozman, Smlednik; Hilda Juhart roj. Dežman, Trbovlje; Slavko Strojan, Maribor; dr. Ado Kolenc, Maribor; Anton Jež, Gornja Radgona; Hilda Možina; Boleslav Bogdan Ternovec, 85, Reka; Fani Lemut roj. Gorenc, Mekinje; Alojzija Cvetko roj. Züger, 100 Murska Sobota; Janez Levstek st., Breg pri Ribnici; Viktor Kožar, Dvorska vas; Janez Dular, Cegelnica pri Novem mestu; Jožefa eJnko, 85, Mengeš; Lojzka Roš roj. Kupec, 83, Celje; Alojz Preskar, Brežice; Franc Šolar, Gor. Besnica; Marko Bevk Domžale; Ivanka Černič-Kolman roj. Markl, Sevnica; Frančiška Železnik; Urška Trobentar, Celje; Stanee Čuden, Sevnica; Simon Lenarčič, Stožice; Albin Šolar, Bled; Anton Sotošek, Maribor; Stanko Holc, Ljutomer; Jože Bufolin, 95, Radovljica; Angelca Černe (Petranova), Bled; Franc Opršnik Ločna; Tončka Capuder, Moravče; Franc Prunk, Škoflje pri Divači; Marjan Kovač, Celje; Mija Šuligoj roj. Globočnik, Zg. Jezersko; Mihaela Gruden roj. Miklavčič, 88, Videm-Dobrepolje; Erna Slatner, Brežice; Marija Dobrovolje roj. Voljč, 88, Vrhnika; Janez Kemperl, Bitnje pri Kranju; Janez Prijatelj, Velike Lašče; Anton Oberčkal, Celje.

SLOVENCI v ARGENTINI

Osebne novice

Rojstva: V družini Zorka Simčiča in ge. Minke roj. Debevec se je rodila hčerka, ki bo pri krstu dobila ime **Ivana Aleksandra.**

V družini inž. Marka Keša in ge. Magde roj. Nagode se je 6. januarja rodila hčerka, ki bo dobila ime **Andreja Viktorija.**

Vsem staršem iskreno čestitamo!

Diplomanti: Na Instituto sup. de Educación Católica je diplomirala iz risanja in slikarstva in postala profesorica **Marjetka Dolinar.** Čestitamo.

Buenos Aires

BOŽIČNICA VINCENCIJEVE KONFERENCE IN Z.S.M.Ž.

Iz leta v leto ali od praznika do praznika si nabiramo spominov in doživetij, ki so velikokrat edina blažilna hrana za dušo in srce v tej dobi hitrega materialnega napredka, ki pa ne more velikopotezno zadovoljiti duha, ki se gradi le z drobtinami. In ena od teh je bila letošnja božičnica v soboto, 22. decembra — pred zlato nedeljo — kot ponavadi že nekaj let v Slov. hiši.

Najprej smo skupaj s profesorskim zborom srednješolskega tečaja pomolili pri maši za pokojnega Pavla Ranta — prijatelja Zveze.

Nato smo v okrašeni dvorani doživeli sv. večer po naše, domače — slovensko. Ob sliki jaslic (delo Staneta Snoja) so prižgale lučke naše zastopnice vseh Domov Velikega Buenos Airesa, Mendoze in to pot tudi iz naše drage Slovenije ter zastopnik Vincencijeve konference — ter kot znak povezave in skupne prošnje: zanje, katerih ni tukaj, ki pa še vedno živijo v spominu. Na božični večer, večer družine, skupne molitve in omizja se njihova odsotnost čuti še bolj.

Potem so nam trije napovedovalci Miha ter Marko Gaser in Janez Mežnar pripravili čudovit slovenski sv. večer, kjer se po starih običajih moli, bere evangelij, pokadi in pokropi z blagoslovljeno vodo hišo, gospodarsko poslopje in vrt, poje božične pesmi, pripoveduje bajke in povesti, da se družina kar najlepše pripravi do polnega doživetja sv. noči — polnočnice. Vmes smo peli s harmonijevo spremljavo ge. Anke Gaserjeve. Večerno zvonjenje, četudi na zvočni trak posnetih zvonov od doma, vonj po kadilu in družinsko razpoloženje nas je nagnilo, da smo si iskreno voščili vse križem: „...blagoslovljene, zdrave božične praznike...!"

Ob čaju in pecivu ter v prijetni družbi rojakov smo občutili, da nam je zares lepo ko po naše obhajamo praznike, sicer daleč od domovine, vendar v miru — nihče nas ne moti, kot je uvodoma nakazala odbornica. Pred 40 leti ni bilo tako... Iz marsikatere hiše se ni slišalo veselih božičnih napevov; le molitev je klicala in rotila nebo: „...ki si ga Devica za nas rodila...!" Begunci kot sv. Družina in domači po ječah.

Danes se revolucije, vojne, begunstvo in ječe nadaljujejo ne daleč od tukaj... Za vse se je rodil Kralj uboštva! Njemu smo vse in vsakega posebej priporočali. Naj angelsko sporočilo zadoni povsod: „Mir na zemlji!"

Za konec so prisrčno točko pripravili trije vnuki predsednice zveze ge. Dobovškove s flavtami. Sašika, Monika in Jani so nežno kot se za sv. večer spodobi zaigrali štiri božične melodije.

Vsem, ki so na kakršenkoli način sodelovali pri božičnici zlasti ge. in g. Gaserju, se „nabiralci drobtin" zahvaljujejo z iskrenim Bog plačaj! — Nasvidenje!

USPEHI BERNARDE FINK

V glasbeni sezoni 1984 so se mezzosopranistiki *Bernardi Fink* odprle številne nove priložnosti za vzpon na njeni umetniški poti.

O nekaterih njenih prejšnjih nastopih smo že poročali. V zadnjih mesecih pa je kot solistka sodelovala med drugim pri Schubertovih proslavah na Festivales de Buenos Aires, koncertih, ki jih prireja Camerata Monteverdi, in pri proslavi tridesete obletnice, odkar je bila v La Plati ustanovljena katedra za orkestralno dirigiranje. Pod taktirko prvega titularnega profesorja te katedre Draga Maria Šijanca je pela sopransko arijo iz Dvoržakove opere Rusalka.

Posebej je bil pomemben njen nastop v Teatro Colón, na katerem je z buenosaireškim filharmoničnim orkestrom in zborom Wagneriane izvajala Honeggerjev Ples mrtvih in Kodályjev Te Deum, prav te dni pa je sodelovala pri izvedbi Bachovega Božičnega oratorija z državnim simfoničnim orkestrom in zborom Ars musicalis. Za repertorij v redni sezoni Teatra Colón je bila tudi izbrana, da nadomešča iz Evrope angažirano altistko v izvedbi zahtevnega Mahlerjevega ciklusa Pesmi mrtvim otrokom in Beethovnove 9. (koralne) simfonije.

Ustanova Leonor Hirsch de von Buch je naš opevko povabila da se udeleži izpopolnitvenega tečaja, ki ga je vodil Ernst Hafliger, Festivales Musicales de Buenos Aires pa so ji omogočili specializacijo v interpretaciji Bacha pod vodstvom slovitega baritonista Filipa Huttenlocherja.

Vsi glasbeni kritiki priznavajo Bernardi Fink visoko pevsko stopnjo in jo štejejo med nastopajočimi solisti na prva mesta. Pripisujejo ji, da „se odlikuje po glasovni tehniki in interpretaciji s čudovito nežnostjo" (La Prensa), da je „njen glas zelo dobro izšolan" in da „razodeva muzikalično in slogovno popolnost" (Clarín — prinaša tudi njeno sliko). Kritik v La Nación-u jo po zadnjem nastopu takole oceni: „Z bleščečo barvo glasu in preprosto mirnostjo je dala svojo vzorno pevsko tehniko v službo najbolj čiste slogovne popolnosti." V časopisnem intervjuju je prof. Haefliger omenjal Bernardo Fink kot enega od treh udeležencev tečaja, ki so na poti k svetovni karieri, Huttenlocher pa jo je povabil v Švico na višje pevsko izpopolnjevanje.

— — —

Na 19. festivalu v znanem letoviškem kraju Villa Gesell je Bernarda pela 13. januarja. V zanimivem in težkem programu je zapela vrsto težkih pesmi Mozarta, Schumanna, Wilsona in Arna, posebej pa še omenimo slovenski del: Zapela je pesmi Trobentice Emila Adamiča in Pojdem u Rute. Prej pa je omenila, da bo zapela pesmi iz domovine svojih staršev, in jih je tudi razložila. Občinstvo je bilo tudi nad tema dvema pesmima zelo navdušeno.

Darovali so

V tiskovni sklad Svobodne Slovenije so darovali: družina Breznikar, Ramos Mejía $a 2000.— v spomin pok. Pavleta Ranta, Jože Javoršek, Ramos Mejía $a 1000.— v spomin pok. Milošu Stareta. in Lojze Simčič, Bariloče $a 300.—. Darovalcem iskrena hvala.

Uprava Svobodne Slovenije

SLOVENSKA PRISTAVA

Po štirikratni uprizoritvi množične igre „Naša apostola", ki je privabil na Pristavo okrog 1000 gledalcev, se je pristavski društveni odbor vsem igralcem in sodelavcem, ki so pri igri pomagali, v skromni meri oddolžil za njihov zares izredni trud in požrtvovalnost .Je potrebno povedati, da je pri tej igri sodelovala vsa pristavska družina od najmanjših do najstarejših. Bil

(Nad. na str. 4)

Iz Mendoze

MLADINSKI DNEVI '84

Naši mladi so nam pripravili Jožeta Vombergarja „šalo v dveh slikah" — „Čudna snubca". Poleg ostalih točk sporeda je bil to brez dvoma največji dosežek in uspeh.

Mladinski dnevi '84 so se vršili v soboto 15. in v nedeljo 16. decembra. Pripravila sta jih odsek Slovenske fantovske zveze in Slovenski dekliški krožek.

Sobotna predstava je bila na skrbi našega izkušenega režiserja Rudija Hirscheggerja. Koliko potrpežljivih žrtev je bilo vloženih za res tako uspelo vprizoritev, bi vedel in znal povedati samo on in sodelujoči. A trud je bil poplačan ne samo z velikim odrskim uspehom, ampak tudi z nečim, česar se tisti, ki so nastopili v posameznih vlogah, niti ne zavedajo! Gre za „jezikovni tečaj", ki so ga opravili ne s teoretičnimi urami, ampak s praktično, vsakdanjo rabo materinega jezika! Bilo je žrtev časa z vajami in truda z učenjem vlog; a plačilo ni ostalo samo na uspelem igralskem nastopu, marveč so vsi brez dvoma odnesli vsak zase bogato „nagrado" za svoje bodoče življenje. Prišli bodo v leta, ko se bodo tega resno in globoko zavedli...

Kot že rečeno je bil uspeh vprizoritve presenetljiv. Ne gre nam za „vrednostno" lestvico uspeha posameznih nastopajočih; vsi so bili „dobri"! Nikogar ni mogoče izvzeti. Morda se je seveda nekaterim poznalo, da z glasovno jakostjo ne obsežejo in ne obvladajo razsežnosti dvorane, se pravi, da so bili v nekaterih hitrejših pogovorih nekoliko nejasni. Vendar je treba n. pr. dati vse priznanje sestrama Micki in Francki Porovne (Gabrijela Bajda in Veronika Bajuk), ki sta poleg drugih igralskih prednosti odlično rešili svoje prizore v medsebojnem vpadanju v besedo. Naravno prikazana je bila tudi vloga njune matere vdove Neže (Jadranka Ovčjak). Razumarsko resnega vdovca Janeza Narobe je dobro, a nekoliko tiše podal Janko Štirn. Prav tako uspel in prepričevalen je bil njegov sin Miha (Karli Bajda). Svojo vlogo je tudi z uspehom in živahnostjo rešil njegov brat Drejče (Martin Bajda). Vdova Reza (Maruška Štirn) je v igri prepričala, v besedi pa morda bila nekoliko prenagla in zato v trenutkih manj razumljiva. Naravno se je vživel v svojo vlogo z neprisiljenim vpadanjem in opazkami sin Janče (Ivan Bajuk). Zelo posrečeno sta prikazala oba neokretna brata — robatega in kričavega šimna Krevsa Jure Bajuk ter bojazljivega ter (morda malo pretirano) jecljavega nerodneža Jerneja Karli Raholin.

Igra je pa ob obvladanju posameznih vlog, ob gladko tekočem razvoju dejanja in naravno zajeti režiji R. Hirscheggerja potekala vseskozi doživeto in prepričevalno .

Šepetalsko nalogo je imela Lenčka Božnar, luči in zvok so bili na skrbi Davorina Hirscheggerja in šminkanje sta opravila Peter Bajda ml. in Ernest Hirschegger.

V veliko zasluženje vsem sodelujočim gre priznanje, da je preko odra Slovenskega doma v Mendozi šla z velikim uspehom igra v naši lepi in pravilni materini besedi; in to v prvi vrsti po zaslugi režiserja pa tudi naših mendoških „ta mladih"!

Sodelujoči so ob koncu bili deležni dolgotrajnega, zasluženega in iskreno doživetega priznanja vseh navzočih, režiser pa je od sodelujočih prejel šopek rdečih nageljnov.

Nedeljska jutranja maša je bila posvečena naši mladini; zato so tudi pri vodstvu opravil, pri berilih, psalmu in strežbi sodelovali zastopniki mladih. Med sv. daritvijo je naš dušni pastir in duhovni vodja mladinskih organizacij Jože Horn svoje misli navezal tudi na mladinski praznik.

Po sv. opravilu je bil kratek zajtrk, nato pa so mladi in stari odigrali odbojko. Zmago so odnesli „ta mladi".

Popoldne se je spored nadaljeval. Po prihodu nastopajoče mladine na igrišče so ob navzočnosti obeh zastav vsi navzoči zapeli narodni himni. Osnovne priložnostne misli k dnevom je podala prof. Marija Fink Grintalova, katerih del prinašamo na uvodnem mestu.

Nato pa je v imenu mladine spregovorila tudi predsednica Dekliškega krožka Jadranka Ovčjak:

„Danes smo Vam pripravili in Vas povabili na „Mladinski dan". To je samo en dokaz več, da imamo čut za slovenstvo, za slovensko skupnost in za skupno delo; da se ne bojimo požrtvovalnosti, vztrajnosti in da imamo voljo za sodelovanje. Naš položaj slovenske mladine v Mendozi gotovo ni lahák. Živeti in delati moramo v dvojnem okolju. To stanje nam mladim in Vam starejšim dostikrat povzroča mnoge težave.

Ker smo vzgojeni v slovenskem duhu, cenimo slovensko skupnost in vse kar je dobrega v njej. Hvaležni smo Vam za njen obstoj in za ves delo v našo korist.

Zato Vas prosimo, da nam še vnaprej pomagate, da bomo skupno gradili lepšo bodočnost po božji volji in v dobrobit slovenskega naroda."

Sledile so točke določenega popoldanskega programa. Najprej so se pomerili v odbojki z revanšno igro stari in mladi in so palmo zmage ponovno odnesli mladi. Sledili so razni telovadni nastopi mladcev in igrice naših najmlajših, zaključil pa je spored rajalni nastop osmih mladih parov v narodnih nošah. Pripravila jih je Danica Bajuk-Hirschegger v pestri obliki in v užitek ter navdušeno priznanje vseh navzočih ter so morali drugi del ponoviti.

Vreme se je ob sklepu sporeda nekoliko pošalilo in hud veter, ki je po okolici Mendoze podil nevihto, je s silo odkrival mize, ki so jih mladi že pripravili, da vsi posedejo za nje k veseli zabavi. In tako so brž prenesli iz varnosti mize v dvorano ter v razigrani druščini nadaljevali veselo razpoloženje.

SKLEPNA PRIREDITEV ŠOLSKEGA TEČAJA SV. CIRILA IN METODA

Na zadnjo adventno nedeljo, 23. dec. je vodstvo našega šolskega tečaja povabilo vse starše tečajnikov in ostale rojake k skupni prireditvi in razdelitvi letnih spričeval. Na sporedu je bila pravljična igrica „K mamici" ki jo je na oder postavil g. Rudi Hirschegger, sodelovali pa so poleg glavnih vlog v rajalnih skupinah angeljčkov, vil in palčkov vsi tečajniki. Spremljajoče petje rajanja je pripravila gdč. Marjana Bajda. Vodstvo vse prireditve pa je imela voditeljica tečaja gdč. Lenčka Božnar.

Z zadoščenjem smo prisostvovali prireditvi, ker nam je bila nov dokaz, da imajo naše učiteljske moči še veliko mero dobre volje za žrtve v prizadevanju za gojitev in reševanje našega jezika in da sta vkljub štiridesetim letom našega zdomstva, katerim se z naglico bližamo v novem letu, naša misel in tudi naša beseda živa tudi še v naših najmlajših v Mendozi.

Božične praznike smo v skupnosti doživeli na sv. večer ob 11h. pri polnočnici in na sveti dan s sv. opravilom ob 8 zvečer. Obakrat so naš pevski zbor in vsi navzoči menjaje veselo prepevali naše prelepe božične pesmi in udeležba je bila obakrat izredno obilna.

Vreme nam pa letos ni bilo naklonjeno; vse praznike nas spremlja deževje, dasi smo k obema božičnima opraviloma mogli — brez dežnikov.

Bb

MOJA POT NA TRIGLAV

Ob priliki mojega obiska v Sloveniji me je prijateljica povabila, da bi se udeležil izleta v planine, ki ga je pod vodstvom župnika pripravljala mladinska veroučna skupina iz njene vasi. Malo sem se branil. Zdelo se mi je škoda en teden svojega potovanja uporabiti za izlet v hribe, ko je bilo še toliko drugih zanimivih krajev, ki bi bil rad videl. Končno me je vseeno prepričala. Stric mi je preskrbel težke vojaške čevlje in vetrovko, teta pa je očistila star nahrbtnik in tako sem bil opremljen za izlet.

Odhod je bil odločen za ponedeljek zjutraj. Z avtobusom smo se peljali do Ljubljane, od tam smo se pa odpravili proti goram. Ko smo dospeli v Bohinj, smo se odpočili, potem smo se pa odpeljali po jezeru. Na gugajočih se čolnih smo zapeli „Po jezeru, bliz' Triglava". Pozno popoldan smo se vrnili in odpotovali proti Uskovnici, kjer smo bili najeli kočo. Prispeli smo precej pozno ter takoj po maši odšli spat. Drugo jutro, na dan mojega rojstnega dne, smo uporabili predvsem za veroučno misel in za prepevanje, popoldan smo pa nadaljevali pot do Vodnikove koče. Tam smo imeli mašo na prostem. Za oltar je služil ploščat kamen, okrašen s cvetjem rododendrona. Dan je bil za nami. Z mešanimi občutki smo v tišini mraka darovali Bogu vsa svoja doživetja. Trideset mladih src je utripalo v globokem notranjem miru. Utrujeni od dolge poti smo potem kmalu zaspali, saj nas je naslednji dan čakal najtežji del našega vzpona.

Odpravili smo se na pot že ob pol petih zjutraj. Počasi smo se vzpenjali proti Kredarici. Vzhajajoče sonce je metalo svoje žarke na rosno zelenje, ki je zgledalo posuto z majhnimi biseri. Encijani, murke, planike in druge meni neznane rože so se v jutranji toploti leno prebujale. Veselo razpoloženje se je lotevalo nas vseh in ko smo dospeli do Kredarice, smo se le malo ustavili in se kmalu začeli vzpenjati proti vrhu Malega Triglava. Ko smo dospeli tja, smo tam pustili nahrbtnike in se lotili še zadnjega naskoka. Po ozkem grebenu smo se pomikali naprej. Prepad na obeh straneh je zahteval od nas skrajno previdnost. Tudi ta zadnji del smo srečno prehodili. Končno sem stopil na Triglav, o katerem sem bil toliko slišal, a ga nisem nikoli videl. Veličasten pogled se je odpiral vse naokoli. Julijske Alpe so gorele v jutranji zarji. Celo Mali Triglav je žarel v močni rdečici, klanjajoč se svojemu mogočnemu sosedu.

Po kratkem počitku so začele priprave za gorniški krst. Med krščenimi sem bil seveda tudi jaz. Prihajali smo posamič izza Aljaževega stolpa. Vsak je izbral svoje planinsko ime, jaz sem Kozorog, potem je pa po starem obredu dobil udarce po zadnji plati. Meni so jih dajali še s posebnim veseljem, tako da so se mi potem še dolgo poznali. Po prestanih udarcih je vsak dobil od botra ali botre rozine in čokolado. Seveda smo se potem nad krščevalcem primerno maščevali. Po krstu smo ob zvoku orglic in kitar zaplesali polko. Ko smo se po vsem tem odpočili in nagledali mogočnih gorá, ki so nas obdajale, smo še zapeli „Oj Triglav, moj dom..."

Ko smo se vrnili v Uskovnico, smo ostali tam še tri dni ter vsak večer priredili zabavo s plesom, petjem in igrami. Naredili smo tudi še nekaj kratkih izletov na sosednje hribe. V prijetni družbi je čas hitro potekel in prekmalu smo se morali vrniti. Kot spomin na tiste lepe dni sem dobil od prijateljice v dar Mencingerjevo „Moja hoja na Triglav". Na prvi strani je prilepljena planika, zraven nje je pa zapisano tole posvetilo:

„...A dvajseti tvoj rojstni dan
s triglavskim soncem obsijan,
še dolgo kliče naj v spomin,
da si slovenskih staršev sin!"

Sedaj, v monotonem življenju mesta, oddaljen od Slovenije in nje planin, se večkrat spominjam tistih tako lepo preživetih dni, seveda s tiho željo, da se kmalu vrnem.

Lojze Lavrič

TUDI LETOS MED PRVIMI! 3. MARCA
TRADICIONALNA TOMBOLA NA PRISTAVI

9. februarja
"PUSTNA VESELICA"
v Slomškovem domu
Za zabavo poskrbljeno.

NAŠ DOM SAN JUSTO
Pustna veselica
Sodeluje orkester „ZLATA ZVEZDA"
sobota, 16. februarja
nedelja, 17. februarja

SLOVENCI PO SVETU

ZDA

10-LETNICA SLOVENSKO AMERIŠKEGA KULTURNEGA SVETA

Pred 10 leti so Slovenci ustanovili to društvo, ki se ukvarja predvsem z raziskovanjem vloge Slovencev v ameriškem življenju in njeno kulturno dediščino in etnično samobitnost. Skušalo je to predstaviti ameriški javnosti na več načinov, obenem pa pospeševalo raziskavanje in objavljanje zaključkov teh problemov.

V odboru SAKS so predstavniki najrazličnejših organizacij, kulturnih, cerkvenih in akademskih. Društvo ima namen braniti kulturne in demokratične vrednote, na katerih je zrasla slovenska dediščina v Ameriki.

Naj navedemo večje prireditve, ki jih je organiziral SAKS v teh 10 letih:

Leta 1976: Slovenski večer; predstava slovenskega filma Cvetje v jeseni; odkritje plošče, posvečene Ameriki ob njeni 200-letnici.

1977: Slovenski večer.

1978: Večer slovenske poezije, skupaj s člani ljubljanske Drame; Slovenski večer; poimenovanje novega državnega poslopja po zaslužnem senatorju Lauschetu.

1979: Peti Slovenski večer v počastitev župana Vojnovića.

1980: Pokroviteljstvo koncerta Slovenskega filharmoničnega orkestra iz Ljubljane.

1981: Večer slovenskega jezika in literature, govornik Mirko Javornik; slavje ob prihodu nadškofa dr. Šuštarja.

1982: šesti Slovenski večer v čast škofu Pevcu.

1983: Sestanek s škofom Pevcem.

Vse to dokazuje o živem delu organizacije, ki se trudi za raziskavo in pospeševanje slovenskih tradicij in imena v ZDA.

Za desetletnico je izdalo društvo posebno prilogo Ameriški domovini, ki jo je pripravil tudi urednik AD dr. Rudolph Susel, v kateri je prikazano v besedi in sliki dosedanje delo.

OBVESTILA

SOBOTA, 9. Februarja:
Pustna veselica v Slomškovem domu.

SOBOTA, 16. februarja:
Pustna veselica v Našem domu v San Justu.

NEDELJA, 17. februarja:
Pustna veselica v Našem domu v San Justu.

NEDELJA, 3. marca:
Tombola na Pristavi.

Slovenci v Argentini

(Nad. s 3. str.)

je to lep primer in zgled. V soboto 15. decembra zvečer je odbor povabil vse, ki so sodelovali pri igri, ter vse člane Mladinskega zbora na skromno večerjo v zahvalo in priznanje za vse opravljeno delo. Za to priložnost je naprosil Marjana Ovna, da je prišel pokazat video-tape, ki ga je napravil pri prvi predstavi na Pristavskem dnevu. Oven se je povabilu rad odzval, pokazal nekaj dobro uspelih posnetkov igre, prinesel pa je še celo skladovnico kaset z lepimi in zanimivimi posnetki iz Slovenije. Večer je bil dobro obiskan, potekel je v prijetnem razpoloženju in v splošno zadovoljnost vseh navzočih.

Od nedelje 23. decembra imamo na Pristavi **nova odbora SFZ in SDO. To** nedeljo sta zborovali obe veji mladinske organizacije in si izvolili nov odbor.

Pri fantih je predsednik Dominik Oblak, njegova desna roka pa Andrej Golob, za kulturno delo bo skrbel Marko Gaser, šport bo pa na skrbi Tomaža Groharja in Marka Jerovška. Za delegata v osrednji odbor so določili Janeza Kopača.

Odboru naših vedno pridnih deklet pa bo v novem let predsedovala Marija Zurc ob podpredsednici Cvetki Kopač. Ostala odborniška mesta so si dekleta razdelila takole: kulturni referat bo v rokah Cvetke Češarek, skrb za šport je zaupana Adrijani Ahčin in Metki Magister, tajnica pa je Betka Jerovšek. Za petje bo še naprej skrbela Lučka Rant, gospodinjili pa bosta Zofi Golob in Klavdija Rant. Diplomatske odnose z osrednjim odborom bo vzdrževala Ana Rant.

Imena prerokujejo, da bo delo med našo mladino lepo napredovalo in jim želimo veliko lepih uspehov, njim v veselje, pristavski skupnosti v korist in Bogu, ki daje rast vsemu, v čast V pristavskem društvenem odboru pa bodo imeli vso oporo in pomoč.

Na sam sveti božični dan so nas prijetno presenetili. Po maši so mladi vse povabili na **božično zakusko.** V gostinski dvorani so nas čakale okusno božično okrašene mize, bogato obložene z božičnim pecivom in pijačo. Posedeli smo v veselem in prijateljskem družinskem razpoloženju, lepo hvaležni za njihovo pozornost in polni upov tudi za lepšo bodočnost naše skupnosti.

✝

Sporočamo žalostno novico, da nas je zapustila žena, mama in stara mama, gospa

Frančiška Triler roj. Ovčjak

Lepo se zahvaljujemo vsem, ki so zanjo molili. Posebna hvala bratom Oblak za vso skrb in pomoč, ki so jo nam dali ob teh žalostnih urah.

Hvala tudi dr. A. Starcu za pogrebno opravilo.

Žalujoči:
Mož Franc,
sinova: **Francelj** z družino,
Jože z družino,
hčerke: **Francka** z družino,
Mici z družino
in ostalo sorodstvo.

Buenos Aires, Mendoza, Ontario, Drulovka-Kranj, januar 1985.

ESLOVENIA LIBRE
Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69-9503
Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.
Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 299831

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1985: Za Argentino $a 3500, pri pošiljanju po pošti $a 4000; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

Poravnajte naročnino!

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escribano Público
CANGALLO 1642 BUENOS AIRES
PRITL. PISARNA 2
Tel. 35-8827

OD VSEPOVSOD

Eno tretjino dohodkov na račun izvoza petroleja — 1.100 milijard dolarjev — je v zadnjih letih porabilo deset arabskih držav za oboroževanje.

Marja Rodziewiczowna (29)

HRAST

(DEWAJTIS)

„Na koga naj sem pozabil? Jaz z gospodom Markom sploh ne govorim, ker je človek, ki nič ne govori. Nima časa za take reči! Njegova glava in roke so vedno pri delu. Mislim, da tudi on ne more imeti denarja preveč in da si ga izposoja!"

„On si ga ne izposoja, ampak še sam ga daje za obresti kakor vi. Pa to ni nobena umetnost! Poščicka blagajna mu je pri rokah!" je siknil Witold in si grizel prste.

„Blizu pri rokah ali ne, ne vem! Samo to mi je znano da ima dobro lastno blagajno v glavi in v rokah."

„Ali ste zato tu, da pojete slavospev Marku? Meni je treba denarja! Ste slišali? Dam jamstvo, če hočete!"

„No torej prodajte gozd, gospod!"

Neka zlobna misel je šinila Witoldu v glavo.

„Gozd?" je ponavljal in se smejal svoji zamisli. ‚To bo še najbolje! Kakšno pametno misel imate v glavi, gospod Rubin! Gozd! — Izvrstno! — No, bomo videli! Pridite zvečer... Pa, ali ne veste, od kod je ta gospodična? Za zlodeja je lepa!"

„Fi! Kaj lepa? Takšno revše!" je rekel žid.

„Eh, neumni ste! Razumete toliko kakor zajec na boben! Skušal bom pozvedeti!"

Počesal si je lase, popravil ovratnico, naščipil brke, potisnil čepico na glavo in stopil na hodnik.

Deska z imeni gostov je visela blizu na steni. Radovedno je stopil do nje.

Prav v tem trenutku je zapisal strežnik nove goste.

„Irena Orwidova," je stalo z razločnimi črkami.

Študent je odskočil za korak in presenečen razširil oči.

„Vidite?" je vprašal žida.

„Kaj naj vidim? Orwid! Gospod Marko je nekje staknil dedinjo iz Poščic."

„No, zdaj se pokaže kje je blagajna!"

„To je pa novo zame! Ta mračnjak mi ni ničesar povedal!"

„Kdaj in kako naj vam pove? Saj ste mu kazali psa!"

„Irena Orwidova," je brundal Witold zamišljeno pred se. ‚Poščice odpadejo in Marko ne bo mogel ničesar brez denarja... To je slabo! Bo pa ona sijajna partija... Hm, hm... S takšno partijo bi se vse spet dobilo nazaj! Hej, to bi bilo zame! Poskusimo! Že zaradi tega je vredno iti domov!"

Veselo je odšel na ulico. Žid pa je šel v drugo smer in računal tako-le:

„Gozd Czertwanov je veliko vreden. Treba bo pohiteti !To bo vihar! Samo da bi Marko prej ne zavohal, sicer bo hudo! No, saj imamo pamet!..."

Iz sobe gospodične Orwidove se je začul zvonček. Sluga je takoj pristopil.

„Pokličite prosim, gospoda Czertwana!" je ukazala slugi.

„Katerega si želite. V hotelu so trije!"

„Trije?" se je začudila. „Poprosite torej gospoda Marwitza."

Takoj je prišel Marwitz.

„Veš kaj, Clarke tukaj so kar trije Czertwanovci. Se li ne spominjaš, kako je bilo našemu ime?"

„Marko!" Predse pa je zamrmral: „Trije Czertwanovci! Če so vsi Marku podobni, moram blagoslavljati to pokrajino. To morajo biti izvrstni delavci!"

„Ali ti ni kaj prav?"

‚Meni je vse prav, kar je tebi všeč," je rekel s pritajenim obžalovanjem.

„To je pošteno! Pelji me zdaj k temu juristu!"

„Če si že tega želiš, storim. Sicer pa si rajši odpočijem tu v hotelu. Saj imaš zdaj boljšega varuha, nego sem jaz!"

„Potem spi do konca sveta! Zadosti imam tvojih dobrot. Srčna hvala!"

Stala sta si nasproti. Pri zadnjih besedah mu je dala roko. Vzel jo je, jo pritisnil skrbno v svojo in jo polagoma, kakor bi držal dragocen predmet, dvignil k ustnicam. V tem trenutku je vstopil Marko se ozrl nanju in odstopil za korak. Ni mislil, da naleti na tako spoštljiv prizor.

Marwitzova vloga na tej pomorski poti je bila zagonetna. Zdaj je razumel vse.

„Zaročenca!" mu je šinilo v glavo in žalostna senca je legla na njegovo dušo.

Tujec bo torej dobil Poščice, odda jih in se spet vrne čez morje. Grunt se razdrobi in delo dveh pokolenj propade!...

Usoda ga je bridko zasledovala in prav v tem, kar je ljubil najtopleje!

Žalosten je zrl na Američana. V tem trenutku se mu je zdel ropar in tat, ki krade na žmujdži kos ljubljene zemlje. Za Marka ni bilo na svetu večje krivice. Za to zemljo bi dal tudi svoje življenje!

VI.

Pomlad je prinesla polno cvetja. Cvetelo je na polju, cvetelo ob domovih. Razvijalo se je popje sadnih dreves in nasadov. Ozračje je bilo polno toplega in prijetnega vonja prirode.

V predvečer dolgega majskega dne je drvela kočija proti gradu; v njem se je peljala dedinja iz Amerike.

Spehani konji so bili pokriti s peno. Hoteli so domov še pred nočjo. Gospodična Irena se je radovedno ozirala po okolici, kjer so živeli njeni dedje in pradedje. Poleg nje je sedel Marwitz.

„Priroda je dala, kar je mogla." je rekel, „ljudje niso dali ničesar, le to, kar je bilo nujno potrebno. Ko bi bilo to pri nas!"

„Ali je še daleč od Poščic?" je vprašala sivega kočijaža.

Nagovorjeni se je ozrl. Njegov obraz je razodeval, da ni razumel vprašanja. Obrnil se je na starega lakaja:

‚Supranti, kumaj?"*

„Ne uprantu," je rekel ta.

Medtem so se še bolj približali Poščicam. Nad vasjo in nad nasadi so štrleli vitki topoli in drevesa poščickega parka, vsa v svežem zelenju, kakor bi bila svatovsko odeta za sprejem lastnice.

„Czertwan naju že nepotrpežljivo čaka," se je spet oglasila Irena.

„Zdi se tako. Stari advokat Jazwiglo mi je pravil, la ga je le oče prisilil k oskrbovanju Poščic. Ukazal mu je delati in čakati deset let."

„Že v Kownu mi je hotel izročiti račune. Težko sem ga pregovorila, da je odložil za nekaj časa. Glej, kako je lepo to veleposestvo," je pokazala z drobno roko. „Morda so to Poščice?"

* Razumeš, boter? (Litavsko).